

Ilgına Yerleşmiş Kırım Türklerinin Geleneksel Yaşam Tarzları ve Kadın Giysilerinden Örnekler

Ahu Fatma MANGIR*

ÖZ

Konya'nın 31 ilçesinden bir tanesi olan Ilgın, şehir merkezinin 86 km kuzey batısında yer almaktadır. Ilgın tarih boyunca ticaret yolları üzerinde bulunmasının sağladığı avantajlarını bünyesinde barındırarak ilk çağlardan günümüze kadar pek çok kültüre ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca doğal kaplıcalara sahip olması da her dönemde önemli bir yerleşim yeri olmasını sağlayan önemli bir faktördür. Ilgın'ın bu jeopolitik özelliği ilçenin turizmi açısından hareketliliğini sağlamakta farklı toplulukları ilçeye çekmektedir. Tarihinde birçok kültüre ev sahipliği yapan Ilgın'da yerleşmiş Türk kavimlerinden bir tanesi de Kırım Türkleridir. 19.yüzyılın başlarında, Rus baskılarından kaçarak Kırım'dan gelen yaklaşık 1500 kadar Kırım Türk'ü Ilgın'a yerleşmiştir. Ilgın halkının "Balalar" olarak da adlandırdığı bu topluluk Kırım'da yaşadıkları birçok geleneği ve kendilerine has kültürlerini Ilgın'da da devam ettirmektedir. Balalar, gelenekleri dâhilinde özel günlerinde giydikleri yöresel kıyafetleri ve aksesuarı ile Ilgın kültürüne zenginlik kazandırmaktadırlar. Geleneksel kıyafetlerini özellikle düğün törenlerinde belirli ritüeller dâhilinde kullanan Balalarda nişanlanan genç kızların erkek tarafından beklediği ilk hediyeler, nişan yüzüğünün yanında bir kadife şalvar takım, bir de pullu şalvar takımdır. Bu giysiler genç kızlar tarafından kendi düğünlerinde giyildiği gibi düğün sonrasında da sandıklarda özenle saklanmakta ve başka özel günlerde de giyilmektedir.

Bu araştırma kapsamında, Konya'nın önemli ilçelerinden bir tanesi olan Ilgın yöresinde incelemeler ve araştırmalar yapılarak bu çalışmaların sonucunda ilçe içerisinde yaşayan özgün topluluklardan bir tanesi olan Balaların geleneksel yaşamları ve bu geleneksel yaşamın sonucunda ortaya çıkan geleneksel kıyafet özellikleri incelenmiştir. Araştırmaya konu olarak Kırım Tatar Türklerinin geleneksel kıyafetlerinin seçilme sebebi bu topluluğun, geleneksel yaşam tarzlarını olabildiğince korumuş olmalarıdır. Bu özgün topluluk, Türk halkının Orta Asya'dan günümüze kadar en çok kullandığı geleneksel giysi parçası olan şalvarı düğün geleneklerinin ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. Balalar şalvarların üzerine bedene oturan, uzun kollu ve farklı model uygulamalı yakalara sahip bluzlar giymektedirler.

Araştırma kapsamında, geleneksel yaşam tarzının bir sonucu olan geleneksel giysiler, model özelliklerinin yanı sıra kalıp, kesim, dikim ve süsleme özellikleri ile de ele alınmıştır. Çalışmada, Balalara ait geleneksel giysiler, kullanılan malzeme, renk, model, kesim, dikim, astar, süsleme özellikleri açısından incelenecek, zengin görsel malzeme ile desteklenmiştir. Araştırma Konya ili Ilgın ilçesinde yerleşmiş bulunan Kırım Türklerinin geleneksel yaşam tarzlarını gün ışığına çıkartması ve bu kültürün halen özenle kullanılan giysi örneklerine yer vermesi açısından önem taşımaktadır. Bugüne kadar bu giysileri tanıtan bir araştırmanın yapılmamış olması konuyu özgün kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ilgın, Kırım Göçmenleri, Tatarlar, Balalar, Geleneksel Giysiler

Samples of Traditional Lifestyle and Women's Clothes of Crimean Turks Settled in Ilgın

ABSTRACT

Ilgın, one of the 31 districts of Konya province, is located 86 km northwest of the province center. Founded on historical trade roads, it has been considered as important settlement place in every age for its natural spring. Besides, it is important settlement in every period for having natural hot springs. This geopolitical feature of Ilgın provides popularity in terms of tourism sector and attracts different communities to the district. One of the settled cultures in Ilgın where several cultures have been hosted historically is Crimean Turks. In the beginning of 19. century, about 1500 Crimean Turks escaped from Russian pressures and settled in Ilgın. The native people in Ilgın called this ethnic community as "Balalar" whom still continue theirs several original traditions from Crimean and also some traditions that they obtained living in Ilgın. Local clothes and accessories that Balalar wear in their private days have added richness to Ilgın cultures. The initial gifts waited by fiance young woman are engagement ring, velvet, and sequined salwar suit. These clothes are dressed either in their weddings or hidden in the chest carefully to wear in another private days.

The main aim of this study is to analyze the traditional clothes, which are the outcome of Balalar's traditional life styles through the field research in Ilgın. The determination reason of this subject as traditional clothes of the Crimean Tatar Turks is that this cultural community has protected its traditional lifestyles as much as possible for these days. This unique community, also called Balalar by the people of Ilgın, has made the shalwar, which is the most traditional garment used by the Turkish people from Central Asia to the present day as an integral part of wedding traditions. Balalar wear blouses with long sleeves and different model applied collars that fit over the baggy trousers. The traditional clothes has been analyzed into a number of categories such

* Dr. Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, orcid no: 0000-0002-0345-8944, ahumangir@selcuk.edu.tr
Makalenin Gönderim Tarihi: 15.01.2020; Makalenin Kabul Tarihi: 23.01.2020

as content, colors, materials, model, cuttings, sewing, ornamentation, lining and also these subjects will be supported with rich visual materials. The importance and originality of this study is that it is the first study to give detailed information about traditional life styles and also traditional clothes of Cream Turks settled in Ilgın district.

Keywords: Ilgın, The Crimean Immigrant, Tatars, Balalar, Traditional Clothes

1. Giriş

Ilgın Konya'nın 86 km kuzey batısında yer alan yaklaşık 58.005 nüfuslu bir ilçedir. Ilgın ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarıyla elde edilen bulgular ilçenin antik dönemlerden itibaren bir yerleşim yeri olduğunu göstermektedir. İlçenin Anadolu'da ilk dönemlerden günümüze kadar kesintisiz biçimde yerleşim yeri olarak tercih edilmesinde coğrafi konumunun yanı sıra doğal kaplıcalarının da büyük önemi vardır. Her dönemde işlek bir yol güzergâhı olan ve İç Anadolu'yu İstanbul'a bağlayan yollar üzerinde bulunan Ilgın sosyal, kültürel ve ekonomik durumu, Anadolu Selçuklu döneminde inşa edilen yapılarla daha da canlandırılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Ilgın İstanbul ile taşrayı birbirine bağlayan ana yol üzerinde olup 'sağ kol' olarak tanımlanan İstanbul-Mekke güzergâhını meydana getirmektedir (Boran, 2012; 103). Bu dönemde ilçeye Mimar Sinan tarafından yapılan Lala Mustafa Paşa Menzil Külliyesi Ilgın'ın ticari dokusunu canlandırmış, bünyesinde bulundurduğu sosyal ve ticari içerikli yapılarla insanların dikkatini Ilgın'a çekmiştir. İlçenin isminin de kaynağı olan doğal kaplıcaları yüzyıllardan beri birçok hastalığa iyi gelmekte, şifa bulmak isteyen insanlara umut kaynağı olmaktadır. Evliya Çelebi Seyahatname' sinde Selçuklu Devleti sultanlarından Alaeddin Keykubat'ın nikris hastalığına yakalanmasından dolayı yapılan tavsiye üzerine Ilgın Kaplıcası'na geldiğini kaplıcada hastalığına şifa bulduğunu sağlıklı şifa dağıtan su olmasından dolayı var olan inşaatın üzerine bir kubbe yaptırdığını yazmaktadır. (Balcıoğulları, 2013; 298). Yine Hz. Mevlana'na bu kaplıca sularından faydalanmış ve mesnevisinin birçok bölümünü Ilgın'da yazmıştır.

Osmanlı toplumsal yapısının içinde barındırdığı çok farklı dil, din ve milletten müteşekkil görülen tablosuna 19.yüzyıldan itibaren Kafkasya Kırım ve Balkanlardan aldığı göçlerle yeni unsurlar eklemiştir. Bunların içerisinde sayıca oldukça fazla olan unsurlardan biri de Türk ve Müslüman Kırım halkıdır (Arabacı, 2008; 66). Anavatanlarını bırakıp Anadolu'ya yerleşmek zorunda kalan Kırım Tatar Türkleri Anadolu'da değişik yerleri kendilerine yurt edinmişlerdir. Günümüzde Tatarların çoğu köylerinin yakın olduğu, iş ve okul bulabildikleri ilçe ve şehir merkezlerinde yaşamaktadırlar. Dağılım ilçeden ilçeye değişmektedir (Jankowski, 2000; 118).

Taşıdığı coğrafi, ticari, doğal özellikleri sayesinde tarihi boyunca birçok kültüre ev sahipliği yapan Ilgın, Kırım Tatar Türklerinin de tercihleri arasında yer almıştır. Ilgın'ın yerli halkı tarafından balalar olarak da adlandırılan Kırım Tatar Türkleri ilçenin Şeyh Carullah ve Ayvatdede Mahallelerinde yerleşmişlerdir. Bu iki mahallede 100 Kırım Tatar Türk hanesi mevcuttur ve bu da Ilgın nüfusunun yaklaşık %2'sine eşittir.

Ilgın Halkı tarafından Balalar olarak adlandırılan Kırım Tatar Türklerinin geçim kaynağını büyük oranda el sanatları oluşturmaktadır. Aile bireylerinin belirli bir görev dağılımı dâhilinde birlikte çalışarak oluşturdukları metal kemer ve alınlıklar Ilgın'da değişik mağazalarda satıldığı gibi birçok ilde de alıcı bulabilmektedir. Ilgın'ın değişik mahallerinde tezgâhlarda da el emeğine dayalı olarak oluşturulan bu takılar satılıp aile bütçesine gelir sağlanmaktadır.

Kırım Tatar Türkleri asimile olmamak için pek çok geleneksel uygulamayı katı kurallar çerçevesinde devam ettirmekte, belirli geleneksel yaşam şekillerini özenle sürdürmektedirler. Karadeniz'in kuzeyinde yer alan Kırım yarım adasının yerli halkı olan Kırım Tatarlarının ana dili olarak konuştukları lehçenin hepsi Türk dilidir (Kırımlı, 1996). Bugün aile içerisinde ana dillerini konuşup, gelecek nesillere aktarmaya çalışan Ilgın Kırım Tatar Türkleri dillerine bağlılıkta gösterdikleri özeni Kırım'dan Anadolu'ya taşıdıkları diğer pek çok geleneksel kültürlerinde de devam ettirmektedirler. Bu geleneklerin en belirgin yaşandığı alan düğün törenlerinde görülmektedir.

Evlilik konusunda oldukça içe kapanık olan Balalar gelinlerinin ve damatlarının kendi içlerinden olmasına özen göstermektedirler. Çocukluktan itibaren Tatar adetleriyle, gelenek ve görenekleriyle büyüyen gençlerin, birbirine ve içine girdikleri yeni aileye uyumunun daha sağlıklı olacağını düşünüp, tercihlerini tatarlardan yana kullanmaktadırlar. Balalar Anadolu'da da halen pek çok yerde uygulanan başlık parasını kendi gelenekleri çerçevesinde uygulamaktadırlar. Bu gelenek çerçevesinde kız isteme merasiminde erkek

evinin bir tepsi ile kız evine sunduğu başlık parasının yarısı kız ailesinin büyükleri tarafından alınıp kalanı erkek ailesine geri verilmekte, alınan para ile de kızın çeyiz hazırlıklarına katkı sağlanmaktadır.

Ilgın Kırım Tatar Türklerinin düğün adetlerinin önemli bir unsurunu kadın giyimleri oluşturmaktadır. Giyim insanlıkla birlikte olan, ilken toplumlardan çağdaş topluma geçerken önemini daha fazla arttıran bir olgudur. Giyim aslında maddi kültürün bir ögesidir. Fakat aynı zamanda toplumsal bir içeriğe sahiptir (Tezcan, 1983; 255). Geleneksel öğeler içeren bir giyim kuşam örneği bize ait olduğu toplulukla ilgili pek çok bilgi sunabilir. Giysiler bir dönemin, bir ülkenin, bir topluluğun veya bir kişinin özelliklerini gösteren bir sunumdur. Giyim bütün halk sanatlarında olduğu gibi kültürlerin en canlı belgelerinden biridir. Çünkü her dönemin her milletin, ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal şartlarından etkilenerek biçimlenmektedir (Kılınç, 2008; 1). Geleneksel yaşam şartlarını devam ettirmeye çalışan Kırım Tatar Türklerinde de görüldüğü gibi gelenek görenek örf ve adetlerin giyim üzerinde etkileri büyüktür (Harmankaya, 2010; 680). Ilgın Kırım Tatarlarının geleneksel yaşam tarzlarını gözle görünür biçimde yansıtan ve tatar gelinlerine erkek ailesi tarafından hediye edilen giysiler, düğünlerinin olmazsa olmazlarıdır. Tatarlarda düğünden önce damadın ailesi gelinin ailesine hediyeler getirir. Bu hediyeler gelin evinde bir odada sergilenir ve buna “satuluk görme” denilmektedir. İçeriğinde geline kıyafet, eşarp, patık, havlu gibi çeyiz malzemeleri bulunduran satuluk odasının vazgeçilmezi Türk giyim kuşamında da önemli bir yeri olan ve hem erkeklerin hem kadınların giydiği bol ağı geniş üst donu olarak tanımlanan şalvarlardır (Koçu, 1967; 251). Tatar gelinleri kesim ve dikim özellikleri aynı olan şalvarların üzerine değişik model ve kesimlerde hazırlanan bluzlar giymekte ve giysileri bellerine taktıkları metal kemerlerle süslemektedirler.

Tatarla geleneksel giysilerini mahalle terzilerine diktirmekte ve bu giysileri düğün sonrasında özel günlerde giymek üzere bohçalar içerisinde özenle saklamaktadırlar.

2. Yöntem

Araştırmanın evrenini, Konya ili Ilgın ilçesine Kırım'dan göç eden tatarların geleneksel kıyafetleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çerçevede örnekleme kapsamında Ilgın'a yerleşmiş Tatarlardan Kavurmacı Ailesine ait beş takım pullu ve kadife geleneksel gelin giysisi ele alınmıştır. Araştırmanın konusunu oluşturan kadın kıyafetleriyle ilgili bilgilerin incelenmesinde, çözümlenmesinde ve yorumlanmasında ise betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan konuyla ilgili derinlemesine literatür taranmış yapılmış ve Ilgın yöresinde yaşayan Kırım Tatar Türkleri ile birebir görüşmeler sağlanmıştır. Bu görüşmelerde yörede yaşayan kırım tatar Türklerinin sandıklarda özenle sakladıkları giysiler teknik ve süsleme özellikleri dikkate alınarak titizlikle incelenmiştir. Bu incelemeler kapsamında geleneksel özellikler taşıdığı tespit edilmiş olan giysiler çalışma kapsamına alınmıştır. Ele alınan giysilerin ilk aşamada ölçüleri alınmıştır ve ölçüler kapsamında kalıpları çıkartılmıştır. Her bir giysi ilk önce manken üzerinde daha sonra serbest yerde fotoğraflanarak belgelenmiştir. Araştırmada incelenen kıyafetler gözlem fişleri yardımıyla, kullanılan malzeme ve renkler, giysinin modeli, kesimi, dikimi ile ilgili bilgiler, süslemesi ve boyutlarıyla birlikte ele alınmıştır. Kıyafetlerin kalıpları corel draw programı ile çizilip teknik açıdan somut yorumlanabilir hale getirilmiştir. Kıyafetlerin açıklanmasında, oluşturulan gözlem fişleri çerçevesinde açıklamalar yapılmıştır. Gözlem fişleri kapsamında; kıyafetlerin türü, koleksiyon sahibinin adı, kıyafetin tarihlendirilmesi, inceleme tarihi ve incelenen tarihindeki genel durumu, kıyafetlerde kullanılan malzemeler ve renk uyumu, kesim ve dikim ile ilgili bilgiler ve süsleme özellikleri ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

3. Ilgın Kırım Tatar Türkleri Geleneksel Giysi Örnekleri

Bu bölümde geleneksel kadın giysilerinden oluşturulmuş beş kadın şalvar bluz takımı incelenmiştir. Bu inceleme araştırmacı tarafından yapılmış olup ve oluşturulan gözlem formları doldurulmuştur. Gözlem formlarında fotoğraflar, corel draw programı ile oluşturulan giysi kalıpları, giysi türü, tarihlendirme, ilgili koleksiyon sahibi, incelenme tarihi, giysilerin incelendiği tarihteki genel durumu, kullanılan malzeme ve renkler, model, kesim ve dikim özellikleri ve giysilerin süsleme özellikleri ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Çalışmada kıyafetler numaralandırılarak ele alınmıştır. İlk örnek olan Örnek No: 1 aşağıda verilmiştir.

Örnek No: 1

Resim No:1

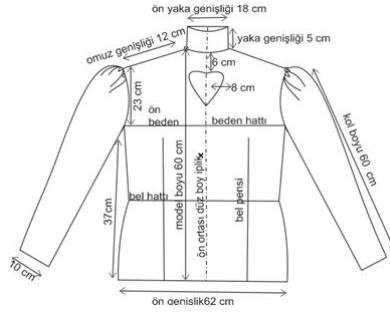

Resim No:2

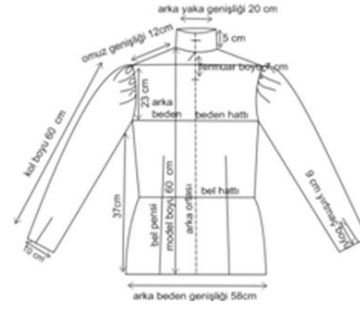

Resim No:3

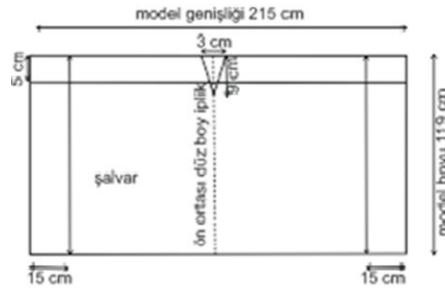
Boyutlar:

Çizim No:1

Çizim No:2

Çizim No:3

A. Giysi Türü: Bluz

İlgili Koleksiyon: Kübra Kavurmacı

İnceleme Tarihi: 20.03.2013

Tarihlendirme: 20.Yüzyıl

İncelendiği Tarihteki Durumu: Kumaşta yıpranmalar ve pullarda dökülmeler mevcuttur.

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Bluz üzeri gümüş rengi pullarla bezeli jarse kumaşla dikilmiştir. Arka bedende yakaya 7 cm'lik siyah renkte fermuar kullanılmış olup yaka arka ortası, kopça ile kapatılmıştır. Giysi beyaz renkli pamuklu iplikle birleştirilmiştir.

Giysinin Modeli, Kesimi ve Dikimi ile İlgili Bilgiler: Bluz düz bir beden üzerine dik yakalı olarak çalışılmıştır. Yaka arka ortasında kopça ile kapatılmış olup yaka altında bedene dikilen 7 cm'lik fermuar ile giysiye giyip çıkarma kolaylığı sağlanmıştır. Ön bedende yakanın 3.5 cm altına kalp şeklinde çalışılan oyuntu ile giysiye model özelliği kazandırılmıştır. Kalp içerisi 0.5 cm genişliğinde biyelerle süslenmiştir. Ön ve arka beden bel pensleriyle vücuda oturtulmuştur. Kollar bilek hizasına kadar uzanan düz takma kol formunda olup kol ağzına 9 cm'lik yırtmaç çalışılmıştır. Model boyu kalça hattında sonlandırılan giysinin parçaları birbirine makine dikisi ile birleştirilmiştir.

Giysinin Süslemesi ile İlgili Bilgiler: Giyside genel süsleme kumaş özelliğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Bluz ön ortasında yakanın altına çalışılan kalp şeklindeki oyuntu içerisine, yerleştirilen biyeler ile giysi süslenmiştir. Giysi süsleme açısından genel olarak sadedir.

B. Giysi Türü: Şalvar

İlgili Koleksiyon: Kübra Kavurmacı

İnceleme Tarihi: 20.03.2013

Tarihlendirme: 20.Yüzyıl

İncelendiği Tarihteki Durumu: Kumaşta yıpranmalar ve pullarda dökülmeler mevcuttur.

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: şalvar üzeri gümüş rengi pullarla bezeli jarse kumaşla dikilmiştir. Giysi uçkurunda pamuklu krem rengi kumaş kullanılmıştır. Şalvar beyaz renkli pamuklu iplikle birleştirilmiştir.

Giysinin Modeli, Kesimi ve Dikimi ile İlgili Bilgiler: Giysi dikdörtgen biçiminde düz ağsız çalışılmıştır. Ön ve arka genişliği 215 cm'dir. Ön ortasında belden aşağıya 9 cm uzunluğunda 3 cm genişliğinde uçkur yırtmacı çalışılmıştır. Uçkur genişliği 5 cm'dir. Şalvarın etek ucunda 15 cm paça genişliği bırakılmıştır. Model boyu 119 cm olan giysinin parçaları birbirine makine dikisi ile birleştirilmiştir.

Giysinin Süslemesi ile İlgili Bilgiler: Giyside genel süsleme kumaş özelliğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Ayrıca bir süsleme programına gidilmemiştir.

Örnek No: 2

Resim No:4

Resim No:5

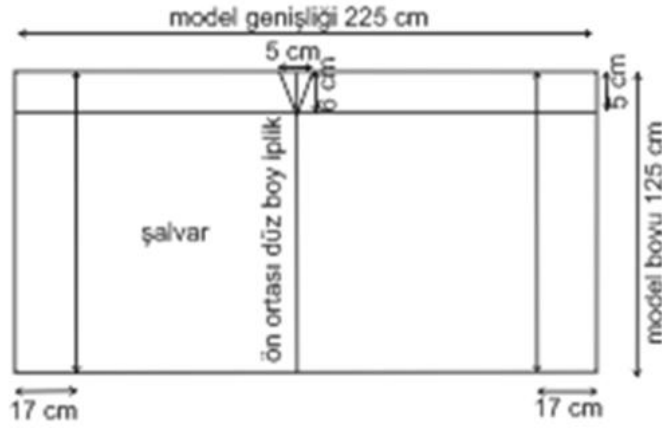
Resim No:6

Boyutları:

Çizim No: 4

Çizim No:5

Çizim No:6

A. Giysi Türü: Bluz**İlgili Koleksiyon:** Adalet Kavurmacı**İnceleme Tarihi:** 20.03.2013**Tarihlendirme:** 20.Yüzyıl**İncelendiği Tarihteki Durumu:** Kumaşta yıpranmalar ve pullarda dökülmeler mevcuttur.**Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler:** Bluz üzeri sarı simli ve çiçek desenli mor kadife kumaştan dikilmiştir. Giysi parçaları birbirine mor pamuklu iplikle birleştirilmiştir.**Giysinin Modeli, Kesimi ve Dikimi ile İlgili Bilgiler:** Giysi düz bir beden üzerine, model uygulamalı oyuntulu yakalı olarak tasarlanmıştır. Ön ve arka beden bel pensleriyle vücuda oturtulmuştur. Omuzlarda uygulanan pensler ile omuzlar şekillendirilmiştir. Kollar bilek hizasına kadar uzanan düz takma kol formunda olup kol ağzına 8 cm yırtmaç uygulanmıştır. Model boyu kalça hattında sonlandırılan giysinin parçaları birbirine makine dikişi ile birleştirilmiştir.**Giysinin Süslemesi ile İlgili Bilgiler:** Giyside genel süsleme kumaş özelliğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Ayrıca bir süsleme programına gidilmemiştir.

B. Giysi Türü: Şalvar

İlgili Koleksiyon: Adalet Kavurmacı

İnceleme Tarihi: 20.03.2013

Tarihlendirme:20.Yüzyıl

İncelendiği Tarihteki Durumu: Kumaşta yıpranmalar ve pullarda dökülmeler mevcuttur.

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Şalvar üzeri sarı simli ve çiçek desenli mor kadife kumaştan dikilmiştir. Giysi uçkurunda pamuklu krem rengi kumaş kullanılmıştır. Şalvar mor renkli pamuklu iplikle birleştirilmiştir.

Giysinin Modeli, Kesimi ve Dikimi ile İlgili Bilgiler: Giysi dikdörtgen biçiminde düz ağsız çalışılmıştır. Ön ve arka genişliği 225 cm'dir. Ön ortasında belden aşağıya 6 cm uzunluğunda 5cm genişliğinde uçkur yırtmacı çalışılmıştır. Uçkur genişliği 5 cm'dir. Şalvarın etek ucunda 17 cm paça genişliği bırakılmıştır. Model boyu 125 cm olan giysinin parçaları birbirine makine dikişi ile birleştirilmiştir.

Giysinin Süslemesi ile İlgili Bilgiler: Giyside genel süsleme kumaş özelliğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Ayrıca bir süsleme programına gidilmemiştir.

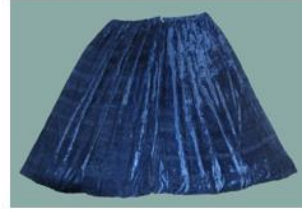
Örnek No: 3

Resim:7

Resim No:8

Resim No:9

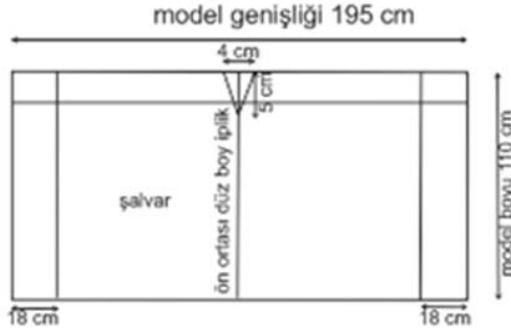
Boyutları:

Çizim No:7

Çizim No:8

Çizim No:9

A. Giysi Türü: Bluz

İlgili Koleksiyon: Gülten Kavurmacı

İnceleme Tarihi: 20.03.2013

Tarihlendirme:20.Yüzyıl

İncelendiği Tarihteki Durumu: Kumaşta yıpranmalar ve süsleme amaçlı kullanılan hazır harçta dökülmeler mevcuttur.

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Bluz lacivert kadife kumaştan dikilmiştir. Giysi süslemesinde gümüş renkli hazır harç kullanılmıştır. Bluzun sağ yan dikişine 35 cm'lik fermuar yerleştirilmiş olup giysi parçaları birbirine lacivert pamuklu iplikle birleştirilmiştir.

Giysinin Modeli, Kesimi ve Dikimi ile İlgili Bilgiler: Giysi düz bir beden üzerine 'V' yakalı olarak tasarlanmıştır. Ön bedende göğüs altına kadar kruvaze olarak çalışılan bluzun ön ve arka ortası dikişsiz olarak kesilmiştir. Giysinin sağ yan dikişine kol altından etek ucuna kadar fermuar dikilerek giysiye giyip çıkarma kolaylığı sağlanmıştır. Kollar düz takma kol formunda olup kol boyu bilek hizasında sonlandırılmıştır. Kol alt dikişine 11 cm'lik yırtmaç çalışılmış kol ağız 1,5 cm'lik biye ile temizlenmiştir. Ön ve arka beden bel pensleriyle vücuda oturtulmuştur. Model boyu kalça hattında sonlandırılan giysinin parçaları birbirine makine dikişi ile birleştirilmiştir.

Giysinin Süslemesi ile İlgili Bilgiler: Bluzun yaka çevresine ve ön beden de göğüs altına gümüş renkli hazır harç yerleştirilmiştir. Ayrıca bir süsleme programına gidilmemiştir. Giysi süsleme açısından genel olarak sadedir.

B. Giysi Türü: Şalvar

İlgili Koleksiyon: Gülten Kavurmacı

İnceleme Tarihi: 20.03.2013

Tarihlendirme:20.Yüzyıl

İncelendiği Tarihteki Durumu: Kumaşta yıpranmalar mevcuttur.

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Şalvar lacivert kadife kumaştan dikilmiştir. Giysi uçkurunda pamuklu krem rengi kumaş kullanılmıştır. Şalvar lacivert renkli pamuklu iplikle birleştirilmiştir.

Giysinin Modeli, Kesimi ve Dikimi ile İlgili Bilgiler: Şalvar dikdörtgen biçiminde düz ağsız çalışılmıştır. Ön ve arka genişliği 195 cm olan şalvarın ön ortasında belden aşağıya 5 cm boyunda ve 4 cm genişliğinde uçkur yırtmacı çalışılmıştır. Şalvarın etek ucunda 18 cm paça genişliği bırakılmıştır. Model boyu 110 cm olan giysinin parçaları birbirine makine dikişi ile birleştirilmiştir.

Giysinin Süslemesi ile İlgili Bilgiler: Giysi süsleme açısından genel olarak sadedir. Herhangi bir süsleme programına gidilmemiştir.

Örnek No: 4

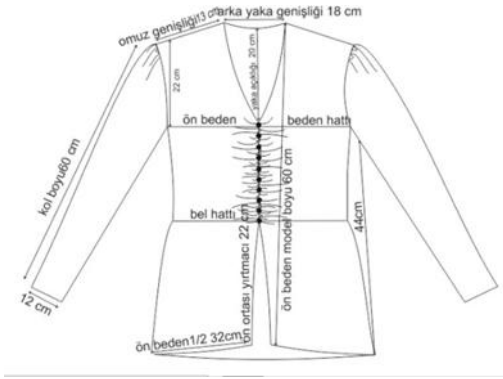
Resim No:10

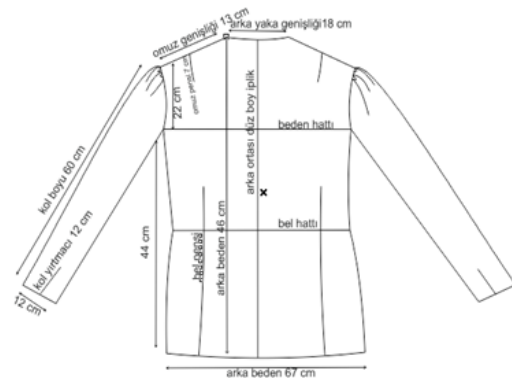
Resim No:10

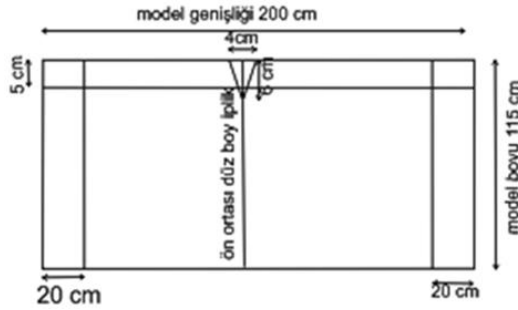
Resim No:11

Boyutları:

Çizim:10

Çizim:11

Çizim:12

A. Giysi Türü: Bluz**İlgili Koleksiyon:** Gülten Kavurmacı• **İnceleme Tarihi:** 20.03.2013**Tarihlendirme:**20.Yüzyıl• **İncelendiği Tarihteki Durumu:** Kumaşta yıpranmalar ve kumaş renginde solmalar mevcuttur.

• **Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler:** bluz beyaz ve simli çiçek desenli siyah kadife kumaştan dikilmiştir. Giysinin ön ortası kapamasında on adet, iki kol ağzında altı adet altın rengi düğme süsleme amaçlı kullanılmış olup giysi parçaları birbirine siyah pamuklu iplikle birleştirilmiştir.

• **Giysinin Modeli, Kesimi ve Dikimi ile İlgili Bilgiler:** Giysi düz bir beden üzerine 'V' yakalı olarak tasarlanmıştır. Ön bedende göğüs penci ön ortasına kaydırılmış ve yakayla bel hattı arası büzgülü çalışmıştır. Ön bedende bel hattından etek ucuna kadar ön ortası dikişsiz, açık bırakılmıştır. Arka beden de giysi bel penciyle bedene oturtulmuş omuzlarda uygulanan pensler ile ise omuzlar şekillendirilmiştir. Kollar düz takma kol formunda olup kol boyu bilek hizasında sonlandırılmıştır. Kol ağzına 12 cm' lik yırtmaç çalışılmıştır. Giysinin arka beden model boyu kalça hattında sonlandırılmış olup ön beden yan dikişlerde kalça hattında ön ortasında ise 5 cm daha kısa çalışılmıştır. Giysinin parçaları birbirine makine dikişi ile birleştirilmiştir.

• **Giysinin Süslemesi ile İlgili Bilgiler:** Bluz süslemesinde kumaş özelliğinden faydalanılmıştır. Ön bedende yaka, bel arasına yerleştirilen ve kol ağzına dikilen düğmeler giyside süsleme amaçlı kullanılmıştır. Ayrıca bir süsleme programına gidilmemiştir. Giysi süsleme açısından genel olarak sadedir.

B. Giysi Türü: Şalvar

İlgili Koleksiyon: Kübra Kavurmacı

İnceleme Tarihi: 20.03.2013

Tarihlendirme:20.Yüzyıl

İncelendiği Tarihteki Durumu: Kumaşta yıpranmalar ve pullarda dökülmeler mevcuttur.

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Şalvar beyaz ve simli çiçek desenli siyah kadife kumaştan dikilmiştir. Giysi uçkurunda pamuklu krem rengi kumaş kullanılmıştır. Şalvar siyah renkli pamuklu iplikle birleştirilmiştir.

Giysinin Modeli, Kesimi ve Dikimi ile İlgili Bilgiler: Giysi dikdörtgen biçiminde düz ağsız çalışılmıştır. Ön ve arka genişliği 200 cm'dir. Ön ortasında belden aşağıya 6 cm uzunluğunda 4 cm genişliğinde uçkur yırtmacı çalışılmıştır. Uçkur genişliği 5 cm'dir. Şalvarın etek ucunda 20 cm paça genişliği bırakılmıştır. Model boyu 115 cm olan giysinin parçaları birbirine makine dikişi ile birleştirilmiştir.

Giysinin Süslemesi ile İlgili Bilgiler: Giyside genel süsleme kumaş özelliğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Ayrıca bir süsleme programına gidilmemiştir.

Örnek: 5

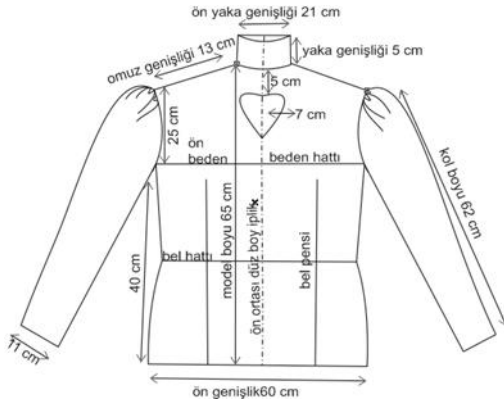
Resim No:12

Resim No:13

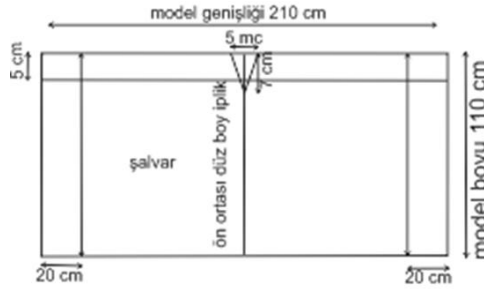
Resim No:14

Boyutları:

Çizim:13

Çizim:14

Çizim:15

A. Giysi Türü: Bluz**İlgili Koleksiyon:** Kübra Kavurmacı**İnceleme Tarihi:** 20.03.2013**Tarihlendirme:**20.Yüzyıl**İncelendiği Tarihteki Durumu:** Kumaşta yıpranmalar ve pullarda dökülmeler mevcuttur.

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Bluz üzeri sarı yıldız desenli ve renkli pullu kadife kumaşla dikilmiştir. Giysinin ön ortasına model özelliği kazandırma amaçlı açılan kalp şeklindeki oyuntu sarı incilerle süslenmiştir. Arka bedende yakaya 7 cm'lik siyah renkte fermuar kullanılmış olup yaka arka ortası, kopça ile kapatılmıştır. Giysi siyah renkli pamuklu iplikle birleştirilmiştir.

Giysinin Modeli, Kesimi ve Dikimi ile İlgili Bilgiler: Bluz düz bir beden üzerine dik yakalı olarak çalışılmıştır. Yaka arka ortasında kopça ile kapatılmış olup yaka altında bedene dikilen 18 cm'lik fermuar ile giysiye giyip çıkarma kolaylığı sağlanmıştır. Ön bedende yakanın 3.5 cm altına kalp şeklinde çalışılan oyuntu ile giysiye model özelliği kazandırılmıştır. Ön ve arka beden bel pensleriyle vücuda oturtulmuştur. Kollar bilek hizasına kadar uzanan düz takma kol formunda olup kol ağzı 5 cm' lik pili ile daraltılmıştır. Model boyu kalça hattında sonlandırılan giysinin parçaları birbirine makine dikişi ile birleştirilmiştir.

Giysinin Süslemesi ile İlgili Bilgiler: Giyside genel süsleme kumaş özelliğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Bluz ön ortasında yakanın altına çalışılan kalp şeklindeki oyuntu içerisine, sarı renkte küçük inciler ipe dizilerek beş sıra halinde yerleştirilmiştir. Giysi süsleme açısından genel olarak sadedir.

A. Giysi Türü: Şalvar

İlgili Koleksiyon: Kübra Kavurmacı

İnceleme Tarihi: 20.03.2013

Tarihlendirme:20.Yüzyıl

İncelendiği Tarihteki Durumu: Kumaşta yıpranmalar ve pullarda dökülmeler mevcuttur.

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Şalvar üzeri sarı yıldız desenli ve renkli pullu kadife kumaşla dikilmiştir. Giysi uçkurunda pamuklu krem rengi kumaş kullanılmıştır. Giysi siyah renkli pamuklu iplikle birleştirilmiştir.

Giysinin Modeli, Kesimi ve Dikimi ile İlgili Bilgiler: Şalvar dikdörtgen biçiminde düz ağsız çalışılmıştır. Ön ve arka genişliği 210 cm olan şalvarın ön ortasında belden aşağıya 7 cm boyunda 5 cm genişliğinde uçkur yırtmacı bulunmaktadır. Şalvarın etek ucunda 20 cm paça genişliği bırakılmıştır. Model boyu 110 cm olan giysinin parçaları birbirine makine dikişi ile birleştirilmiştir.

- **Giysinin Süslemesi ile İlgili Bilgiler:** Giyside genel süsleme kumaş özelliğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Ayrıca bir süsleme programına gidilmemiştir.

4. Sonuç

Önemli ticaret yolları üzerinde bulunması sebebiyle pek çok kültüre ev sahipliği yapan Ilgın'a ve kültürüne farklı renkler katanlardan biri de Kırım Tatar Türkleridir. Geleneksel yaşam tarzlarına bağlılıkları ile dikkat çeken ve Ilgın halkı tarafından balalar olarak da adlandırılan Kırım Tatar Türklerinin geleneksel yaşam tarzlarının vazgeçilmez ögesi, özellikle düğün törenlerinde giydikleri geleneksel kıyafetleridir. Kırım Tatar Türklerinin geleneksel kıyafetleri iki parçadan oluşmaktadır. Üst giyimde simetrik, düz kesimli bedene bel pensleri ile oturtulan bluzlar hakimdir. Kıyafetlerin model boyu kalça hattına kadar uzanmaktadır. Bluzlarda model farklılığı yaka ve ön ortası kapama şekillerinde uygulanan model özellikleri ile sağlanmaktadır. Kıyafetlere düz takma kol formunda uygulanan kollar bilek hizasına kadar uzamaktadır.

Ilgın Tatar Türklerini kapsayan bu çalışma, geleneksel Türk giysilerinin vazgeçilmez bir parçası olan şalvarın Ilgın Kırım Tatar giysilerinin de en önemli ögesi olduğunu göstermektedir. Kıyafetlerde kumaşın enine göre değişik genişliklerde kesilen şalvarların boyları yaklaşık aynı olup belden istenilen ölçüde katlanarak kısaltılabilecek şekilde ayarlanmaktadır. Şalvarlarda düz kesim tercih edilmiştir ve ağ çalışılmamıştır. Şalvarların belleri uçkurla büzülmüştür. Şalvarlarda uçkur için pamuklu düz kumaşlar tercih edilmiştir.

Giysilerde Makine dikişi, oyulgama ve elde makine dikişi teknikleri kullanılmıştır. Giysi parçaları birbirine makine dikişi ile birleştirilirken, uçkurlarda, fermuarlarda ve yırtmaçlarda oyulgama ve elde makine dikişleri uygulanmıştır. Giysiler süsleme açısından genellikle sade çalışılmıştır. Süslemede daha çok kumaş özelliklerinden ve hazır harçlardan faydalanılmıştır. Tatarların kendi elleriyle yaptıkları takılar giysilerde tamamlayıcı unsur olarak kullanılmıştır.

Kaynakça

Arabacı, H. (2008). "1783 Yılından Sonra Kırım Türklerinin Osmanlı Devleti ile Kültürel İlişkileri", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, sayı: 2, s. 66-71.

Balciogullari A. (2013). "Evllya Çelebi'nin Seyahatnamesinde Anadolu Şifalı Suları ve Günümüzün Termal Turizmi", Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, sayı: 3, s. 287-306.

Bedük, S. ve Harmankaya, H. (2010), "Konya İli Müzelerinde ve Özel Koleksiyonlarında Bulunan Erkek Entari Örnekleri", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, sayı: 27, s. 679-708.

Boran, A. (2012). "Ilgın'daki kültür varlıklarının durumu", I. Ulusal Ilgın Sempozyumu, Ilgın, Turkey, 3 Haziran-2 Temmuz 2010.

Jankowski, H. (2000). "Türkiye'de Kırım Tatarları ve Nogayları", Polonyalı Tatarlar Dergisi, sayı: 6, s. 118-126.

Kılınç, Nurgül. Geleneksel Konya Giysileri, Konya, Selçuklu Belediyesi Yayınları, 2008.

Kırımlı, H. (1996). Kırım Tatarları kimdir?. [Online] Mevcut: <<http://www.kirimderneği.org.tr/sayfa.asp?id=456>>, [Erişim tarihi: 15.04.2013].

Koçu, Reşad Ekrem. Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü, Ankara, Doğan Kitap, 1969.

Tezcan, M. (1983). “*Giyim Olgusuna Sosyo- Kültürel Bakış ve Türklere Giyim*”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, sayı: 1, s. 255-276.